

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 27.1.2005
KOM(2005) 16 galutinis

KOMISIJOS KOMUNIKATAS

ATVP įgyvendinimo 2004 m. ataskaita

{SEC(2005)100}

KOMISIJOS KOMUNIKATAS

ATVP įgyvendinimo 2004 m. ataskaita

(Tekstas svarbus EEE)

Aplinkosaugos technologijų veiksmų planas¹ (ATVP, *angl.* ETAP) buvo patvirtintas Europos Vadovų Tarybos pavasario susitikime, įvykusiame 2004 m. kovo 25–26 d. Vėliau teigiamų atsiliepimų apie ATVP sulaukta iš įvairių suinteresuotų šalių, įskaitant verslo organizacijas, finansų veikėjus, mokslinių tyrimų bendruomenę, nevyriausybinės organizacijas.

Išvadose², kurias 2004 m. spalio 14 d. priėmė Aplinkos taryba, yra raginama skubiai įgyvendinti ATVP, kad ekologiniu požiūriu efektyvioms naujovėms būtų suteikta sąžiningos ir konkurencingos rinkos perspektyva, ir numatyti išorinių sąnaudų internacionalizavimą veiksmingai jungiant priemones. Šios priemonės yra rezultatais pagrįsti aplinką tausojantys viešieji pirkimai; mokesčių lengvatos; subsidijų, darančių didelį neigiamą poveikį aplinkai ir nesuderinamų su darniu vystymusi, reforma; rizikos paskirstymo priemonės, ypač skirtos mažoms ir vidutinėms įmonėms.

Wim Kok vadovaujamos aukšto lygio ekspertų grupės Lisabonos strategijos ataskaita „Susiduriant su iššūkiu“ suteikia papildomą impulsą įgyvendinti ATVP ir ragina valstybes nares sudaryti specialiųjų priemonių ir terminų planus.

Komisija, padedama valstybių narių ir Europos investicijų banko, padarė pažangą įgyvendindama Veiksmų planą. Šioje ataskaitoje akcentuojami pagrindiniai laimėjimai, aptariai kai kurie valstybių narių veiksmai, kurių dėka ATVP gali būti toliau įgyvendinamas, ir nurodomos sritys, kurioms reikėtų papildomų pastangų, kad greičiau būtų panaudotas visas aplinkosaugos technologijų potencialas.

1. ATVP IR ES KONKURENCINGUMAS

Daugėja įrodymų, kad aplinkosauga prisideda prie ES verslo ir bendro įmonių konkurencingumo. Kalbant tik apie ekologinę pramonę, pasaulio aplinkosaugos prekių ir paslaugų rinka 2003 m. buvo įvertinta daugiau nei 500 milijardų eurų (panašiai kaip oro erdvės ir farmacijos pramonės), ir ji toliau auga maždaug 5 % per metus.³

Šioje pasaulinėje rinkoje Europa, koncentruodamasi į aplinkosaugos technologijas, kurias vėliau naudos kitos šalys, gali įgyti pradininko pranašumą. Europa jau pirmauja kai kuriose aplinkosaugos technologijų srityse, pavyzdžiui, vėjo energijos, tačiau pagrindiniams konkurentams kuriant savo strategiją, konkurencija didėja: pavyzdžiui, Japonija užsibrėžė tikslą pirmauti energijos taupymo technologijų

¹ Komisijos Komunikatas „Technologijų skatinimas tvariai plėtrai: ES Aplinkosaugos technologijų veiksmų planas“ (KOM(2004) 38 galutinis, 2004 1 28)

² Švarus, sumanus, konkurencingas: ekologiniu požiūriu efektyvių naujovių galimybės Lisabonos procese

³ Adrian Wilkes iš Aplinkosaugos technologijų tiekėjų asociacijų Europos Komiteto pranešimas, skirtas 2004 m. Aplinkos tausojimo savaitei, 2004 m. birželis.

rinkoje, ypač kai tai pagrįsta „pirmaujančio bėgiko programa“; Kanada taip pat paskelbė ambicingą aplinkosaugos technologijų strategiją, kuriai skirtas 1 milijardo Kanados dolerių biudžetas.

Pasaulyje per pastaruosius mėnesius vykęs staigus naftos kainų padidėjimas ir svyravimas atgaivino diskusijas dėl poreikio sumažinti ES priklausomybę nuo naftos ir didinti paramą strategijoms, kurių tikslai – energijos efektyvumas, atsinaujinančios energijos ir mažai anglies naudojančios energijos. Našiai naudojant energiją gali sumažinti energijos poreikius ir daug sutaupyti. Reikėtų pabrėžti, kad investicijos į tokias technologijas, mažindamos priklausomybę nuo naftos, taip pat apsaugo ekonomiką nuo BVP mažėjimo dėl naftos ir BVP santykio: naujausi apskaičiavimai⁴ rodo, kad 10 % padidėjusi atsinaujinančių šaltinių dalis energijos gamyboje gali padėti išvengti dėl naftos atsiradusio bendro JAV ir ES BVP sumažėjimo nuo 29 iki 53 milijardų dolerių (nuo 49 iki 90 milijardų dolerių – OECD šalyse). Išvengiant šių nuostolių *penktadaliu* sumažinamas investicijų dėl atsinaujinančios energijos poreikis, kurį numatė Europos atsinaujinančios energijos taryba ir pusę OECD investicijų, kurias prognozuoja *G-8 Task Force* (Darbo grupė). Komisijos komunikate dėl atsinaujinančios energijos dalies ES⁵ įvertinamas atsinaujinančios energijos vystymo lygis ir siūlomi konkretūs veiksmai nacionaliniu ir Bendrijos lygmeniu, kad 2010 m. būtų užtikrinti ES atsinaujinančios energijos tikslai. Investuojant į energijos našumą ir atsinaujinančią energiją padidės energijos tiekimo Europai patikimumas.

Energetikos sektoriaus technologijų raidą, ypač susijusią su energijos efektyvumu ir atsinaujinančiomis energijomis, taip pat kontroliuoja ir ES klimato kaitos strategija (tačiau ne vien ji). Šiuo atžvilgiu turėtų padėti išmetamųjų teršalų prekybos sistema, pradėsianti veikti 2005 m. sausio 1 d. Technologijų raida vaidina lemiamą vaidmenį rengiant kitus kovos su klimato kaita veiksmus, pasibaigus Kiote nustatytiems terminams. Komisijos komunikatas, susijęs su laikotarpio vidurio ir ilgalaikės klimato kaitos („po 2012 m.“) strategijų sąnaudomis ir nauda, suteiks pagrindus tolesnei ES veiklai.

2. ATVP ĮGYVENDINIMAS 2004 M.

Svarbiausių Veiksmų plano prioritetų įgyvendinimas jau gerokai pasistūmėjo į priekį. Pažangos pasiekta suteikiant didesnę svarbą aplinkosaugos technologijoms ES mokslo tyrimų ir technologijų plėtros pagrindų programoje. Technologijų srityse, susijusiose su ekologinėms naujovėms, buvo sukurtos savanoriškos technologijų kūrimo struktūros. Kuriami bandymų centrų tinklai, kurie turėtų sudaryti pagrindą galimai visos ES aplinkosaugos technologijų patikros sistemai.

Ateinančiam sanglaudos politikos laikotarpiui pasiūlyti reglamentai turėtų palengvinti regionines investicijas į darnias technologijas ir sprendimus, o būsimos Konkurencingumo ir naujovių pagrindų programos rengimas turėtų išplėsti ES priemonių, remiančių ES aplinkosaugos technologijas, įvairovę.

⁴ Shimon Awerbuch, „Naftos ir BVP santykio panaudojimas atsinaujinančių energijų taikymui remti“, rengiama spaudai.

⁵ KOM(2004) 366 galutinis

Siekiant pagerinti rinkos sąlygas aplinkosaugos technologijoms naudoti, buvo sukurta EIB pagalbos teikimo tvarka, remianti su ES emisijų prekybos sistema susijusias privačias investicijas, o Nyderlandų pirmininkavimo ES metu atliktas parengiamasis darbas leidžia tolesnius veiksmus, susijusius su rizikos finansavimo sistemomis.

Aplinką tausojančių viešųjų pirkimų⁶, standartizacijos⁷ ir aplinkai žalingų subsidijų⁸ pagrindinių orientacinių dokumentų užbaigimas turėtų pagreitinti veiksmus ir ES, ir valstybių narių lygmeniu. Komisija ir valstybės narės daugiausia bendradarbiauja pagal Aplinką tausojančių viešųjų pirkimų vadovą, kad būtų lengviau parengti nacionalinius veiksmų planus, matyti pažangą ir galbūt nustatyti bendrus tikslus. Toliau atliekamas parengiamasis darbas nustatant ir įgyvendinant siektinus rezultatus, taikomus pagrindiniams gaminiams, paslaugoms ir veikloms.

Pasauliniu mastu aktyviai rengiama „Kantraus kapitalo iniciatyva“, remianti investicijas į atsinaujinančią energiją ir energijos efektyvumą, bei tarptautiniu lygiu diskutuojama dėl eksporto kreditų ir prekybos sutarčių. Pagalbos vystymosi politikos srityje įgyvendinant AKR–ES vandens ir energetikos priemonės atsiranda didelių galimybių aplinką tausojančioms technologijų plėtrai.

Informacijos priemonių plėtra ir svarbių suinteresuotų šalių suvienijimas turėtų palengvinti kitas iniciatyvas, susijusias su didesne informacijos sklaida ir tiksliniu mokymu.

Šio dokumento prieduose pateikiama daugiau informacijos apie sėkmingą ATPV įgyvendinimą (I priedas) ir apie patirtį bei iniciatyvas valstybėse narėse, kurių dėka ATPV gali būti įgyvendinamas toliau (II priedas).

3. KITI VEIKSMAI ĮGYVENDINANT ATPV

Vis dėlto ES veiksmus reikia intensyvinti, kad būtų daugiau naudojamosi aplinkosaugos technologijomis:

- Bendrijos finansinės priemonės turėtų labiau remti rizikos finansų telkimą dėl žinioms imlios veiklos ir naujadaros, pvz., ir taip palengvinti aplinką tausojančių investicijų fondų steigimą valstybėse narėse ir visoje ES. EIB grupė turėtų pasistengti greičiau kurti naujas priemones, skatinančias investicijas į ekologinę naujodarą ir platesnį aplinkosaugos technologijų naudojimą, ypač per mažas ir vidutinio dydžio įmones.
- Komisija kaip prioritetą turėtų numatyti konkrečius rezultatus aplinkosaugos srityje, taikytinus gaminiams, procesams ir paslaugoms. Šie siektini rezultatai turėtų padėti spręsti pagrindinius aplinkosaugos uždavinius – klimato kaitą, oro ir vandens taršą, našų energijos vartojimą ir atliekų mažinimą. Jie turėtų nustatyti

⁶ Europos Komisija, Pirkti kas tausoja aplinką! Aplinkosaugos viešųjų pirkimų vadovas, Liuksemburgas, 2004 m.

⁷ Komisijos Komunikatas dėl aplinkosaugos aspektų integravimo į Europos standartizaciją (KOM(2004) 130 galutinis), 2004 2 25.

⁸ OECD, Aplinkai žalingos subsidijos – politikos klausimai ir iššūkiai, Paryžius, 2003 m.

poveikio aplinkai palyginamosios analizės gaires pagrindinių gaminių grupėms, procesams ir paslaugoms aplinkosaugos ir papildyti gana tradicinius standartus ambicingomis užduotimis, kad į tai sureaguotų rinkos. Siektinų rezultatų nustatymo sistema turėtų būti praktiška ir veiksminga, periodiškai aptariama, kad vartotojai, verslininkai, administracijos, tiekėjais ir finansininkai įgytų veiksmingą priemonę, sudarančią sąlygas informuoti apie ekologines naujoves, jas pasirinkti ir skatinti tiek nacionaliniu, tiek Bendrijos lygmeniu.

- Turėtų būti stengiamasi greičiau įkurti visos ES sistemą aplinkosaugos technologijoms tirti ir tikrinti. Tokia sistema turėtų leisti gamintojams gauti sertifikatą už naujovių ir kitų technologijų palankų poveikį aplinkai remiantis užsibrėžtais pamatuojamais uždaviniais aplinkosaugos srityje. Patikros sistema turėtų būti siekiama padidinti vartotojų ir verslo pasitikėjimą naujomis rinkoje atsirandančiomis technologijomis.
- Valstybės pagalbos taisyklės jau skatina kurti aplinkai palankias priemones ir siekia, kad ekologinėms naujovėms ir ekologiškoms technologijoms būtų užtikrinta teisinga konkurencija rinkoje. Valstybės aplinkosaugos pagalbos gairės bus pradėtos persvarstyti 2005 m. Tada bus išnagrinėta, ar tos valstybės pagalbos taisyklės turėtų dar labiau palengvinti ekologines naujoves ir pristatyti jas rinkoje.
- Turėtų būti nustatyti tam tikri rodikliai, kad būtų galima geriau analizuoti ekologinių naujovių plėtrą ir aplinkosaugos technologijų rinkos evoliuciją. Jie turėtų įvertinti ir rinkos raidą, ir ES pramonės rezultatus rinkoje. Šie rodikliai turėtų nurodyti ir Veiksmų plano įgyvendinimo pažangą bei ES ekonomikos ekologinį efektyvumą. Jie turėtų remtis Komisijos (Eurostato) atliktu darbu aplinkosaugos apskaitos ir ekologinio efektyvumo rodiklių srityje.

Valstybės narės taip pat sukūrė su ekologinėmis naujovėmis susijusių veiksmų planus. Be nacionalinių strategijų ar veiksmų planų, nacionalinių programų arba priemonių geriausia patirtis sudaro gerą pagrindą keistis patirtimi, koordinuoti veiksmus arba daryti lyginamąją analizę remiant ES veiksmų planą. Dabar reikėtų pradėti ryžtingai veikti, kad būtų iš esmės pasinaudota turima geriausia patirtimi:

- Iki 2005 m. pabaigos valstybės narės turėtų nustatyti nacionalinius ATPV įgyvendinimo planus. Šie planai turėtų remtis esančiomis strategijomis ir veiksmų planais bei nurodyti konkrečias priemones ir terminus. Geriausios patirties nustatymas valstybėse narėse galėtų nustatyti aplinkosaugos technologijų plėtros ir diegimo rinkoje palyginamosios analizės gaires ir tinkamus rodiklius. Tuomet šiuos planus galima būtų konsoliduoti ES mastu ir suteikti pagrindą tolesnio valstybių narių bendradarbiavimo įgyvendinant ATPV plėtrai.
- Valstybės narės turėtų pradėti telkti papildomą rizikos finansavimą ekologinėms naujovėms ir aplinkosaugos technologijoms, pavyzdžiui, kurti ekologinėms naujovėms ir aplinkosaugos technologijoms skirtus investicijų fondus. Aplinką tausojančių investicijų fondas Nyderlanduose ir Aplinkos ir energijos valdymo investicijų fondas (FIDEME) Prancūzijoje yra geri efektyvių rizikos finansavimo telkimo ekologinėms naujovėms mažose ir vidutinėse įmonėse pavyzdžiai.

- Turėtų būti sudaromi nacionaliniai aplinką tausojančių viešųjų pirkimų veiksmų planai. Šie planai turėtų nustatyti aplinką tausojančių viešųjų pirkimų skatinimo tikslus ir gaires, taip pat patarimus ir praktines priemones perkančiosioms organizacijoms. Tokių veiksmų planų sudarymo gerų pavyzdžių galima būtų rasti ES aplinką tausojančių viešųjų pirkimų vadove bei aplinką tausojančių pirkimų politikoje ir veiksmų planuose, sukurtuose Austrijoje, Danijoje, Suomijoje, Nyderlanduose, Švedijoje ir Jungtinėje Karalystėje. Reikėtų apsvarstyti sąsajas tarp nacionalinių veiksmų planų ir siektinų rezultatų, taikomų pagrindiniams gaminiais, paslaugoms ir procesams kartu su būsima visos ES aplinkosaugos technologijų tyrimo ir vertinimo sistema.
- Pagal Šeštojoje bendrojoje mokslo tyrimų ir plėtros programoje nustatytus prioritetus turėtų būti pradėta koordinuoti nacionalinės ir regioninės mokslo tyrimų ir taikomosios veiklos programų veiksmus, siekiant išvengti susiskaldymo ir efektyvumo mažėjimo, pavyzdžiui, įgyvendinant ERA-NET projektą. Kad toks koordinavimas būtų pradėtas, Komisija 2005 m. surengs su ATVP susijusių nacionalinių ir regioninių mokslo tyrimų ir taikomosios veiklos programų vadovų susirinkimą.

2007 m. pavasarį įvyksiančiame Europos Vadovų Tarybos susitikime Europos Komisija pateiks ataskaitą apie ATVP įgyvendinimo eigą ir apie pirmuosius valstybių narių bendradarbiavimo rezultatus.